

Fynske Årbøger • 1994

Fynske Årbøger 1994

UDGIVET AF

HISTORISK SAMFUND FOR FYNS STIFT

ODENSE 1994

Illustrationer på omslaget:
Processioner med biskop og stiftamtmand
i spidsen ved mindefester i Birkende
for Hans Tausen i 450-året og 500-året
for hans fødsel, i henholdsvis 1944 og 1994.
(Foto i privateje på Sellebjerg,
Fyens Stiftstidende Presse Foto).

Manuskripter, der ønskes optaget
i årbogen, bedes sendt til:
Lektor Hans Henrik Jacobsen,
Hyrdinden 5, 5270 Odense N.,
til hvem også henvendelser
i redaktionelle anliggender
bedes adresseret.
Skriftudvalget består af:
landsarkivar Dorrit Andersen,
dommer Julius Paulsen,
sognepræst Jens Rasmussen,
og lektor Hans Henrik Jacobsen.

Tryk: AiO Tryk as, Odense

Indhold

<i>K. C. Holm</i> : Valgmenighedspræst og biskop på Fyn (Erindringer)	7
<i>Anne Riising</i> : Skoler og undervisning i Odense i Hans Tausens barndom.....	21
<i>Inge Fink</i> : Tre mindefester for Hans Tausen i Birkende: 1894, 1944 og 1994	34
<i>Finn Jacobsen</i> : Langesø – et skovbrug på Fyn	40
<i>Herbert Kain</i> : En ung jøde kom til Fyn - og vendte tilbage (Erindringer).....	55
<i>Kaj Mehr</i> : Den dag tyskerne bankede på døren (Erindringer af førstelærer Johannes Rasmussen, Svanninge)	70
<i>Maria Pohlmann</i> : En 18-årig østprøjsisk pige som flygtning i Allesø 1945–47 (Erindringer, redigeret og oversat af Hans Henrik Jacobsen)	84
Ny lokalhistorisk litteratur.....	114
Navneregister.....	121
Foreningsmeddelelser	124
Forfattere til årbogens artikler.....	127
Historisk Samfunds publikationer	128

Orientering om ny lokalhistorisk litteratur

Bjarne Nielsen Brovst: H. C. Andersen, skomagerens søn. Forlaget Centrum, 1993. 222 si. Pris: 250 kr.

Erik Lassen: H. C. Andersen og Herregaardene. Forlaget Cicero, 1993. 202 si. Pris: 348 kr.

Bjarne Nielsen Brovsts bog handler om digterens barndom, og det er første bind i en planlagt serie på 4 bind. Perioden, der behandles, er 1745–1819, og der indledes med et kapitel om slægten. Derefter følges den vordende digter år for år, og de enkelte episoder og tildragelser, som digteren senere har berettet om, placeres og behandles i et af kapitlerne. Nogle kan tidsfæstet, andre ikke, og man må derfor ikke lægge for meget i placeringen af de enkelte ting. – At Nielsen Brovst har et godt kendskab til digteren og hans baggrund, er man ikke i tvivl om, når man har læst bogen. Hvor han står i diskussionen om H. C. Andersen som værende af kongelig herkomst, er der heller ikke tvivl om. Han beretter om H. C. Andersens besøg hos kronprinsen, der rådede ham til at blive drejer, hvilket får forfatteren til at konkludere: »Kronprinsen havde ikke fattet en brik af det hele. Kongemytesagen er ude af enhver proportion.« – Senere kan vi ved hjælp af breve, almanakker og dagbøger følge H. C. Andersen måned for måned, ofte fra dag til dag, men der er større problemer forbundet med tidsfæstningen, når det drejer sig om digterens unge år. – De tre følgende bind skal behandle perioderne 1819–1828, 1829–1855 og 1856–1875.

I Erik Lassens bog om H. C. Andersen og herregårdene følger vi H. C. Andersen fra 1812, hvor han ifølge forfatteren skulle have besøgt den første herregård (jvf. Otto Vilh. Sommers artikel i *Anderseniana* 1993, der behandler H. C. Andersens besøg på Hugget ved Bogense), og frem til hans død i 1875. H. C. Andersen nåede at aflægge besøg på mange danske herregårde, og godt en snes af de fynske var inde i billedet (i kronologisk rækkefølge: Elvedgaard, Hofmangsgave, Nakkebølle, Flenstofte, Frederiksgave, Lykkesholm, Bramstrup, Sanderumgaard, Søbysøgaard, Ørbæklunde, Broholm, Glorup, Holstenshuus, Egeskov, Hesselagergaard, Langesø, Hindsgavl, Hvidkilde, Ravnholt og Holckenhavn). På en række af dem aflagde han kun et enkelt besøg, på andre kom han gennem en lang årrække, og det gælder for de fynske herregårde Lykkesholm og Glorup. Følgelig indtager de en større del af fremstillingen end de øvrige. – Bogens sidste ord er et citat fra det foredrag, som H. Topsøe-Jensen holdt på Glorup i 1950. »Der kunne skrives en hel tyk bog om H. C. Andersen og herregårdene«, og det er det, der nu er sket. Dybtgående kan digterens forhold til de enkelte herregårde og deres ejere ikke blive, men der er tale om en praktisk oversigt og en kortere redegørelse for de enkelte forhold.

Dorrit Andersen: Et godt og smukt hus. Udgivet af Landsarkivet for Fyn, 1993. 48 si. Forhandles af Landsarkivet.

Den – for øvrigt nydelige – publikation er den første i serien »Skrifter fra Landsarkivet for Fyn«, og anledningen er, at Landsarkivet i 1993 kunne fejre sit 100-års jubilæum. Slottets daværende køkkenhave blev grunde for to nye statsinstitutioner, Landsarkivet, der toges i brug i 1893, og Odense Katedralskoles nye bygning, der toges i brug året efter. Jernbanegade blev anlagt, og der var dermed etableret en ny forbindelse fra Statsbanegården (anlagt 1865, nedrevet 1957) og til selve byen. Det er Landsarkivets bygning, det her

drejer sig om, og mange fine illustrationer tjener til at vise, hvad et Landsarkiv er, og hvordan det er indrettet. Også fremtiden er der tænkt på. Samtidig med, at det fynske landsarkiv kunne fejre sit 100-års jubilæum, kunne man tage fat på opførelsen af en tiltrængt tilbygning, og det vil give bedre arbejdsbetingelser for den voksende kreds af lokalhistorisk interesserede, der betjener sig af Landsarkivets store samlinger.

Børge Martin Jeppesen: Røde faner og liste C. Et funktionærliv. Udgivet af Stadsarkivet gennem Odense Universitetsforlag, 1993. 238 si. Pris: 178 kr.

Forfatteren var en menneskealder knyttet til »N. Tørrings Cigarfabrik« i Odense, og bogen har som formål at fortælle om, hvad det indebar at være funktionær i det private erhvervsliv i midten af dette århundrede. Børge Martin Jeppesen fortæller sin livshistorie, og den er værd at læse, alene af den grund at han er en god fortæller. I dag er han pensionist, og ved at skrive sin livshistorie har han ydet et godt bidrag til det odenseanske erhvervslivs historie. Han er mulerdreng, kom efter skolen i lære og kom senere til Tørring, der på daværende tidspunkt var en af byens største arbejdspladser. Forfatteren fortæller om det, han har oplevet, men det er fremstilling og salg af cigarer, der er i focus, og det er baggrunden for, at man har fundet anledning til at udgive disse erindringer. Et afsnit handler om cigarkultur, og der lægges ikke skjul på, at det for det gamle Odense-firma var af betydning at bevare stilen. Børge Martin Jeppesen blev i 1965 udnævnt til salgs- og reklamechef, og som sådan var han vidne til, at firmaet i 1967 kunne fejre 100-års jubilæum. I 1975 lukkede det; afsætningen var svigtende, og der var sat punktum for et kendt Odense-firmas historie. At dets historie i nyere tid er kommet på tryk, kan vi takke Børge Martin Jeppesen for.

Kaj Christiansen: Jens Baggesen og Brahetrolleborg. Udgivet af Brahetrolleborg Folkemindesamling, 1993. 32 si.

Forfatteren Jens Baggesen efterkom i 1787 en invitation til at komme til Brahetrolleborg, og det førte for digteren til et 7-måneders ophold på gården. Man ved, hvormed han arbejdede i denne tid, og hvad der især er af betydning, når talen er om Jens Baggesen og Brahetrolleborg, er, at han har sat sig sine spor ved navngivning af de nyopførte gårde på egnen i forbindelse med udflytningen, som netop fandt sted på denne tid. Det gælder navne på gårde i Haagerup, Brændelydinge, Fleninge, Gærup, Nybygdgaard, Grønderup, Nyløkke og Fagsted, og det er det centrale i det lille skrift. Baggesen var vidt berejst, og på egnen kan man finde mange fremmede navne. I nyere tid har man et minde om, at Jens Baggesen har været medvirkende til mange af de særprægede navne, som gårde og huse på egnen har, og det har man gjort ved at kalde vejen, hvor alle husene med danske navne ligger, for Jens Baggesens Vej. Det lille skrift kan erhverves ved henvendelse til forfatteren (tlf. 62 65 12 56) eller til Brahetrolleborg Folkemindesamling.

Peter Henningsen: Niels Juul og almuen på Tåsinge 1714–66. Udgivet af Tåsinge Museumslaugs Forlag, 1993. 155 si.

Tåsinge Museumslaug har de senere år udover Tåsinge Årbog udgivet nogle større publikationer, bl.a. bogen om Søren Lolk. Den bog, der nu foreligger, er et universitets-speciale skrevet 1992 i forbindelse med forfatterens historiestudium på Københavns Universitet. Han skriver i forordet, at de teoretiske og metodiske overvejelser, der hører sig til ved udarbejdelse af et speciale, er fjernet, og det er der gjort klogt i, når af-handlingen skal publiceres som et stykke lokalhistorie. Det er imidlertid ikke nok. Bogen har som undertitel »Elitekultur og folkekultur i Danmark i det 18. århundrede«, og det er

det, det drejer sig om. Hans opgave har været at give et billede af det danske landbosamfund i første halvdel af det 18. århundrede, og han har begrænset sig til en bestemt egn, her Tåsinge, og han har hentet sine eksempler fra tingbøgerne på Landsarkivet i Odense. Egentlig lokalhistorie er det ikke, sproget er strengt akademisk, og det begrænser læserkredsen. Det drejer sig om »akkulturationsprocessen«, og når man begynder at analysere »det elitære samfundssyn«, stiller det store krav til den jævne læser, der forventer noget andet, når han ser titlen. Det er en analyse af en bestemt kultur på et bestemt tidspunkt med eksempler fra et enkelt gods-kompleks, som det hedder, og det rejser spørgsmålet om specialeafhandlingers anvendelighed som læsning for den lokalhistorisk interesserede. Efter min mening kræver det en større bearbejdning, end der er foretaget i det foreliggende tilfælde.

Kaj Mehr: Svanninges gamle gårde. Udgivet af Svanninge Folkemindesamling, 1993. 72 si.

Svanninge har gennem tiderne haft 31 gårde, og det er – som det hedder indledningsvis – enestående, at kun én af disse gårde er nedrevet. Der kan fremvises 30 gårde, og hver af dem omtales. Vægten er lagt på gårdenes ejerhistorie, og kildematerialet er i det væsentlige arkivalier på Svanninge Folkemindesamling. Bogen blev udgivet i 1979, og der er gået 25 år, siden den første gang så dagens lys. Materialet er ajourført, og det er en delvis ny udgave, der foreligger. Der bringes billeder af de enkelte gårde, for manges vedkommende af ældre dato.

Den globale løve. Christian Blæsbjerg. Udgivet af Odense Centralbiblioteks Lokalhistoriske Bibliotek, hvor publikationen kan købes. Pris 60 kr. 32 si., farvelagte illustrationer.

Den kendte exlibriskunstner Christian Blæsbjerg, født 1903 i Bredbjerg, fyldte i august 1993 90 år, og i den anledning har Odense Centralbiblioteks Lokalhistoriske Bibliotek udgivet en lille bog med et udvalg af kunstnerens exlibris, som ikke har været udgivet i bogform før. Kunstneren har skænket sin samling på 14.000 exlibris fra mange forskellige lande til Lokalhistorisk Bibliotek, og han har selv udført 687 af disse exlibris. Han har vundet flere priser, og det vidner om hans høje niveau som exlibriskunstner.

Inge Fink: Hans Tausen – 500-året for hans fødsel. 36 si. Forhandles gennem Lange-skov Boghandel. Pris: 50 kr.

Som det fremgår andet sted i årbogen, blev 500-året for Hans Tausens fødsel markeret ved festligheder i Birkende søndag den 12. juni 1994. I samme anledning er udgivet en bog om Hans Tausen, skrevet af Inge Fink, Kerteminde, tidligere Birkende. Efter en biografisk redegørelse med hovedvægten på Hans Tausen som reformator fortælles om rejsningen af mindestøtten i Birkende for 100 år siden og om 450-års festen i 1944. Som nævnt er i anden forbindelse berettet om, hvorledes man i Birkende havde valgt at markere 500-året. Der står Birkende på titelbladet, og det lille nydelige skrift tjener de lokale initiativtagere til ære.

Landmandslivet 1815 til 1855. J. A. Hofman (Bang)s erindringer og breve. Odense Universitetsforlag 1993. 221 si. Pris 198 kr.

Det var Finn Stendal Pedersen, der stod bag genudgivelsen af Jacob Aall Hofman (Bang)s »Odense Amt beskrevet 1843«, som var Udgiverselskabets første publikation, og han har

nu fulgt arbejdet op ved at udgive forfatterens erindringer og breve, der som selve amtsbeskrivelsen er fyldigt kommenteret.

Umiddelbart skulle man tro, at det var en af amtets mest fremtrædende landmænd, der omkring 1840 havde fået overdraget opgaven, men det var ingenlunde tilfældet. Efter en lykkelig barndom og ungdom på Hofmangsgave finder vi Hofman (Bang) som skriver på Hvidkilde og efter to år som forvalter hjemme på Hofmangsgave på tyske godser med henblik på at studere landbrug, på landbrugsskole ved Greifswald og som forvalter og forpagter på Sjælland. Der var et stort indsamlingsarbejde forbundet med at udarbejde beskrivelse af de landbrugsmæssige forhold i Odense amt, og 1840–41 opholdt han sig på Hofmangsgave, hvilket der kom et godt resultat ud af ved udsendelse af amtsbeskrivelsen i 1843. Først 1860 tog han som forpagter fast ophold på Hofmangsgave, hvor han døde i 1887.

Det foreliggende materiale er så omfattende, at det nok havde vundet ved at være udgivet i uddrag. Vi lærer dog forfatteren til amtsbeskrivelsen at kende fra en noget anden side end ventet.

Karen Brahe Selskabs Årsskrift 1994. 34 si.

Selskabet ser det som sin opgave at formidle noget om den viden, som selskabet gennem årene har erhvervet om kvindekultur, om Karen Brahe og hendes samtid samt om Odense adelige Jomfrukloster, som man gerne ser som et center for selskabets virksomhed. Indledningsvis fortælles der om selskabet, der stiftedes den 1. december 1987, om dets formål og virksomhed, hvorefter studielektor Ellen Pedersen i skriftets hovedartikel beretter om Karen Brahe og hendes forhold til de lærde skoler i Odense.

Årbøger, årsskrifter

Fyens Stiftsbog 1993. 165 si. (Ekspedition: Bispekontoret, Klaregade 17, Odense).

Årbogen bringer følgende lokalhistoriske artikler:

Ulla Kjær, Birgitte Bøggild Johannsen: Hvad kisterne gemte. Om undersøgelsen af helgenskrinene og knoglekisten med »Erik Klippings døtre« i Odense domkirke.

Ib Nielsen: Før-kristne levn omkring vore kirker (Fyns stift: Brudager, Svindinge, Svendborg, Svanninge, Ellested, Åstrup, Veflinge, Herringe, Kværndrup, Øksendrup, Frørup, Viby, Simmerbølle, Tullebølle, Søllested, Gislev, Hesselager, Ringe, Aunslev).

Henrik M. Jansen: Af Bjerreby kirkes tragiske saga.

Fynske Minder. Odense Bys Museers Årbog 1993. Redigeret af Jørgen Ganshorn. 356 si.

Torben Grøngaard Jeppesen: Midt i en planløs tid. Odense Bys Museers visioner mod år 2000.

Henrik Thrane: 8 fynske bronzealderlurer og nogle lerstumper.

Rudi Greve: Skråhøj – en uanseelig højrest med spændende spor efter en større fortid.

Aase Gyldion Andersen: Et religiøst center i Båg herred.

Tove Hatting: Oksefund fra Bukkerup og Turup.

Mogens Bo Henriksen: Et ligbrændingsforsøg på Hollufgård.

Eskild Arentoft: I vikingernes vold.

Charlotta Lindblom: Kølstrup – en nordvestfynsk vikingetidsgravplads.

Bjarne Lønborg: Vikingetidens kvindedragt.

Liisa Rasmussen, Bjarne Lønborg: Dragtrester i grav ACQ, Kølstrup.

Arne Tubæk Naamansen: Kongsgård eller præstegård (Hjullyb).

Jørgen Ganshorn: Dendrokronologiske dateringer af fynske sulekonstruktioner.
 Jens Kongsted Lampe: Træk af urmageriets historie.
 Erik Lund, Jørgen Ganshorn: Forsøg med fyring af traditionelle bageovne.
 Tommy P. Christensen: Landpost på Fyn.
 Esben Hedegaard: Fynske minder om gåschoold 1870–1900.
 Anne Christiansen: Drømmen om en museumsbygning.

Årbog for Svendborg og Omegns Museum 1993. Redigeret af Henrik M. Jansen. 168 si.
 Udsalgspris: 125 kr. Pris for medlemmer: 100 kr.

Per O. Thomsen: Kultur og natur i Lundeberg fra sidste istid til Kristi fødsel.
 Ole Stilborg: Pottemagerne fra Brudager.
 Palle Ø. Sørensen, Karsten Kjer Michaelsen: En kongsgård fra jernalderen (Gudme).
 Jakob T. Christensen: Fra sund til by.
 Thomas Bartholin, Henrik M. Jansen: Nyt fra franciskanernes kirkegård i Svendborg.
 Elly Kølln: De Baagøeske kjoler (familien Baagøe i Svendborg).
 Otto Jonassen: Endnu en gang Pjentemølleren (Morten Jørgensen, f.1772).
 Henning Thalund: »...og dit navn skal være« (om skibsnavne).
 Benno Blæsild: Miner, bomber og petroleum – den sydfynske skibsfart under 1. verdenskrig.
 Wolfgang M. Hansen (fører af rederiet A.P.Møllers skib »Svend Mærsk«): Redning af skibbrudne ud for Sydvietnams kyst i juni 1975.

Vestfynsk Hjemstavn 1993. Udgivet af Vestfynsk Hjemstavnsforening, redigeret af Ellen Christensen-Dalgaard. 104 si.

Hans Krøg: Hvor trådte Ambrosius Stub sine barnesko?
 Gunner Andersen: Barndoms minder (Holte).
 Børge Jensen: Tørv – hvad er det?
 Torben Chr. Larsen: Historien om Ane og thepotten fra Ørsted.
 Poul A. Andersen: Hovedtræk af Søholms historie.
 Karl H. Pedersen: Om hundred år er alting glemt – eller er det? (Orte).
 Annelise Lindhard: En skoleholderkontrakt i Voldtofte.
 Karsten Kjer Michaelsen, Nis Hardt: Gjorde bageren os til bønder?
 Birgit Kryger: Elis's kær (Køng sogn).

Odensebogen 1993. Udgivet af Byhistorisk Udvalg. I kommission hos Odense Universitetsforlag. 184 si. Pris i løssalg: 158 kr.

Johnny Wøllekær: Modermorderen fra Helvedeshuset.
 A. P. Henriksen: »At samle alle gode kræfter«. En levnedsskildring fra 1921.
 Birger Fredberg: Den store brønd. Brøndgravning på landets ældste vandværk omkring århundredskiftet.
 Mulle Liebmann: Lille pige i den store by. Erindringsbilleder fra 1920'erne.
 Hans Jul Jacobsen: Stadsingeniører og byudvikling gennem 125 år.
 Carsten Tofte: Søren Hansen, Odenses første kommunaldirektør.
 Viggo Andreas Nielsen: En friskoledreng fortæller. Erindringer fra Højby i tiden før 1. verdenskrig.
 Per Nørbach: Borgerlig bygningskunst. Arkitekt Niels Jacobsens præg på byen.
 Karen Kruse: Man havde en angst hele tiden. En families liv »under jorden« 1944–45.

Vends 1993. Årbog for Lokal- og Kulturhistorie på Nordvestfyn. Udgivet af lokalhistoriske arkiver og foreninger i Middelfart, Nørre Åby og Ejby kommuner samt Middelfart Museum, 2. årg. 71 si.

Hans Dal: »Marinarkæologisk Projekt Lillebælt«.

Kirsten Fauk: Et gravminde – en familiehistorie (Kauslunde).

Kaj Habekost: »Kammerherre Adeler er en Legulejus«. Byfoged Bluhmes beskrivelse af konflikterne med herskabet på Hindsgavl.

Bent Sarp: Middelfart Museum 1919–1929.

Ella Jørgensen: Fra min tid på Kabelfabrikken.

Knud Madsen: »Solstraalen« – det største skib bygget i Middelfart.

Arne Schmidt Andersen: Stribs første sognefoged (Arnold Andersen) 1928–1948.

Grethe Marcussen: De gamle fiskere og molen i Båring Vig.

Jørgen Lundsgaard: Nyskov – mennesker og bierhverv ved Røjlekysten.

Peter Dragsbo: Byggeskik og bygmestre på Vestfyn.

Kirsten Juul Johansen: Ane og smørret – en mejerske og hendes arbejde.

Karen Margrethe Christophersen: Roerslev Margaard Pianoforte- og Orgelfabrik.

Cartha. Årsskrift for Kerteminde Museum 1993. 100 si.

Birgit Bjerre Jensen: Et provstevalg i Bjerger herred 1761.

Rasmus Pedersen: Kerteminde Toldkammer.

Ole Nederland: Skibsfart på Kerteminde i 1500- og 1600-tallet.

Erik Zebbe: Savværksarbejder på Kolds savværk i Kerteminde i 1930'erne og 1940'erne.

Eggert Banke: Historien om nogle småhuse på Hindsholms kyster (badehuse og fiskerhuse malet af Fritz Syberg).

Karen Kathrine Elberg: Landbruget og landskabet.

Ræthinge-Posten. Årsskrift for Ringe Museumsforening og Ringe lokalhistoriske Forening 1994. 48 si.

Niels Albretsen: Ringe Handelsstandsforening 50 år.

Kristen Jensen: Rejsen til Amerika (dagbog skrevet 1883), v. Jacob Bang Jensen.

Rasmus Chr. Balslev: Trægravplader på Herringe kirkegård i 1800-tallet.

Käthe Lindequist Jensen: En gammel Sdr. Højrup skolelærer (Niels Nielsen, f.1759, d.1831).

Lars Vinholt-Nielsen: Togulykken i Ringe 1935.

Bavnen. Vejlbys-Strib Lokalhistoriske Forening, 1993. 16 + 16 si.

Harry Schmidt fortæller om barndom og ungdom, v. Anna Kierkegaard-Hansen.

Knud Madsen: Lærer Erik Petersens modstandsgruppe i Stavrby.

Bente Winther: Christianslyst 150 år.

Fynske sagn om Palnatoke, samlet af Knud Madsen og Kirsten Fauk.

Vestfynske Veteraner (avisartikel 1922).

Anna Kierkegaard-Hansen: Strib Fyr.

100-års fest omkring en gammel protokol (Vejlby bylaug, avisartikel 1966).

Arne S. Andersen: Fund fra den ældre romerske jernalder i Strib.

»Skelet-historier«, v. Knud Madsen.

Lyboen 15. Udgivet af Lyø Lokalhistoriske Forening. 32 si. Pris: 35 kr. (Ekspedition: Inger Bunde, Bøge Allé 103, 6760 Ribe).

Inger Bunde: Omkring Cathrine Marie.
Inger Bunde: Lærere og degne på Lyø.
Inger Bunde: Folketal og erhverv, fortsat fra *Lyøboen* nr. 14.
Inger Bunde: En hushistorie: »Lars Jacobs« eller Sarah Andersens.
Peder Jeppesen: Årets gang 1993.

Broby Lokalhistorie 1993. Udgivet af Broby Lokalhistoriske Forening. 34 si. Pris: 40 kr.

Per Grau Møller: Brobyskov – en spændende kulturhistorie.
Sådan festede man i Nr. Broby, erindringer v. Anders Larsen.
Inger Hansen: Maleren Niels Lindberg, Nr. Broby.
Marie Kallehauge: Adolf Ejlersen, maler, Vester Hæsingø.
Bente Engholm Rasmussen: Franz Polk, Allested.
Bente Engholm Rasmussen: Branden i Allested 1908.
Margrethe Larsen: Brygning af øl.

Årsskrift 1994 for Lokalhistorisk Forening i Sønderø kommune. 41 si.

Konrad Lambertsen: Gravfund i Sønderø.
Viggo Abildtrup: Trefoldigheds-hospitalet i Veflinge.
Poul Andersen: Morud forsamlingshus 100 år.
Johan Søndergaard: Præsten Peder Jacob Aaby i Særslev.
Johs. Larsen: Haarslev (gamle) skole.
Ruth Graver Hansen: Dallund skifte 1817–1829.
Ejvind Rasmussen: Veflinge Sprøjtehus.
Willy Rasmussen: Friluftsbadet i Morud.
Grethe Jensen: Mejerier (Ruc, Gamby, Veflinge, Særslev, Sønderø).

Industri i Næsby, Allesø og Broby. Udgivet af Allesø-Broby-Næsby Lokalarkiv, 1993. 36 si. Pris: 40 kr.

Kurt Johansen: Da industrien kom til Næsby.
Hans Henrik Jacobsen: Industri i Næsby i nyere tid.
Mette Madsen: Industri i Allesø.
Peter Grønlykke: Industri i Broby.

Rasmussen, Johannes, førstelærer,
 Svanninge 70–83 – hans hustru
 Andrea Ane, f. Nielsen Ploug 74, 83
 Ravnholt 114
 Reventlow, C. D. F., Christianssæde 41 –
 Johan Ludvig, Brahetrolleborg 43
 Ringe 117, 119
 Roerslev, Vestfyn 119
 Rudkøbing 15
 Rue 120
 Rugård 44
 Ryslinge 7
 Røjle 119

Sanderum 43, 59
 Sanderumgård 114
 Sdr. Højrup 119
 Simmerbølle 117
 Skalbjergr 57 ff., 68
 Skråhøj 117
 Skydebjerg 43
 Stavrby 119
 Stein, Harald, biskop, Odense 35
 Stenløse 29, 43
 Stjernegaard, Carl, Skalbjergr 57
 Strib 119
 Strøm, G., sognepræst, Birkende 35
 Stub, Ambrosius, digter 118
 Svanninge 70 ff., 116, 117
 Svendborg 15, 118
 Svindinge 17, 117
 Særslev 17, 120
 Søbysøgård 114
 Søgaard, Pia, sognepræst, Birkende 39
 Søholm 118
 Søllested 117
 Søndersø 120
 Sørensen, Chr., Millinge 70 – Sv. Erik,
 journalist, Odense 36

Tausen, Hans 21 ff., 34 ff., 116

Thoboe, Søren, skovrider 43
 Thomsen, Jens Lind, sognepræst,
 Birkende 35, 36
 Thurø 14
 Tommerup 43
 Tullebølle 117
 Turup 117
 Tyndskæg, Jens, skolemester, Odense 29
 Tåsinge 115 f.
 Tåstrup, Lunde sogn 84

Ubberud 43
 Urne, Hans, domprovst 25, 31

Veflinge 43, 117, 120
 Weismann, C., forstkandidat 42
 Vejlbj 119
 Verninge 43
 West, Emil, skovrider, Holstenshuus 50
 Viby 117
 Vigerslev 43
 Vissenbjerg 43
 Voldtofte 118

Ærø 16
 Ærøskøbing 16

Øksendrup 117
 Øllgaard, Hans, biskop, Odense 35 f.
 Ørbæklunde 114
 Ørsted 118

Aaby, Peder Jacob, sognepræst,
 Særslev 120
 Årslev 31
 Åstrup 117
 Åsum 43

HHJ

Foreningsmeddelelser

Siden redaktionen af Fynske Årbøger 1993 sluttede, har Historisk Samfund for Fyns Stift afholdt følgende arrangementer:

Lørdag den 15. maj 1993 tog arkivar ved Odense Stadsarkiv, Jørgen Thomsen, de fremmødte med på en vandring på Assistenskirkegården i Odense. Omkring 50 medlemmer benyttede sig af det interessante tilbud og fik en god oplevelse ud af turen.

Søndag den 13. juni 1993 drog 35 medlemmer udenøs, idet målet for denne dags udflugt var Reventlowmuseet på herregården Pederstrup på Lolland og Horslunde kirke på samme ø. Efter at færgeoverfarten Spodsbjerg-Tårs var overstået, kørte bussen deltagerne til Pederstrup, hvor museumsinspektør Johannes Pedersen viste rundt, og medens man drak kaffe i ridehuset, fortalte han om Christian Reventlow og hans virke. Fra Pederstrup gik turen videre til Horslunde kirke, hvor sognepræsten fortalte om kirken og kirkegården, hvor slægten Reventlow har familiegravsted.

Søndag den 29. august 1993 deltog foreningen i et større fællesarrangement i Svendborg for at mindes begivenhederne i denne by for 50 år siden. Lektor, dr. phil. Hans Kirchhoff fortalte under mødet, der blev afholdt på Hotel Svendborg, om »augustoprøret« i Svendborg i 1943.

Den 3.-6. september 1993 havde foreningens medlemmer mulighed for at deltage i en udflugt til Vorpommern og Mecklenburg, arrangeret af Svendborg og Omegns Museum. Rejseleder var museumschef Henrik Jansen, Svendborg.

Søndag den 12. september 1993 havde foreningen arrangeret »ø-tur« til Bågø. Den var lagt an på en øvandring langs kysten under ledelse af lærer Thilde Thiesen, Ebberup. Vandringen var meget vellykket, og den medbragte mad blev derefter fortæret på natur-skolen i Bågø by. Turen krævede gode evner som vandrere, hvilket sikkert har afholdt en del af vore ældre medlemmer fra at deltage, men de godt 30 deltagere fik her en indholdsrig dag.

Lørdag den 30. oktober 1993 fortalte museumsinspektør dr. phil. Henrik Thrane ved et møde på Hollufgård om »Guld, guder og godtfolk« med baggrund i de rige fund fra Gudme og Lundeborg, og tirsdag den 11. november 1993 viste man filmen om »Boye og hans bande« ved et møde i Sct. Knuds mødesal i Odense. Begge møder var velbesøgte, ca. 100 deltagere pr. gang.

Den 26. februar skulle museumsdirektør Niels Oxenvad have holdt et foredrag med titlen »Guvernørtiden på Fyn«. På grund af flere sammenfaldende omstændigheder blev man desværre – hvad man beklager – nødt til at flytte foredraget til den 12. februar, hvor knap 40 deltagere var mødt op på Odense slot, hvor de fik forevist slottet og hørte om dets historie i guvernørtiden.

Lørdag den 26. marts 1994 afholdt samfundet generalforsamling i Sct. Knuds mødesal i Odense. Der var mødt 30 medlemmer.

Formanden, sognepræst Jens Rasmussen, bød velkommen og foreslog fhv. politimester Axel Sørensen som dirigent. Han blev valgt uden modkandidat og kunne indledningsvis konstaterer, at mødet var lovligt indvarslet, hvorefter han gav ordet til formanden.

Denne redegjorde i sin beretning for foreningens aktiviteter i det forløbne år og orienterede derefter forsamlingen om planerne for den kommende sæson. Han kom ind på amtsrådets fremtidige støtteordning gående på, at der ikke mere ville blive givet fast tilskud, men kun ydet støtte til bestemte projekter. I denne forbindelse nævnte formanden, at man påtænkte at søge støtte til en hvervekampagne. Han redegjorde derefter for årbogens status og fortalte i denne forbindelse, at man ikke modtager stof i samme omfang som tidligere, hvorfor medlemmerne gerne må bistå med at finde frem til

velegnet stof. Om Udgiverselskabet oplyste han, at Jacob Madsens visitatsbog vil komme i ny udgave i 1995.

Formandens beretning blev enstemmigt vedtaget. Det samme var tilfældet med kasserens beretning.

På valg var Hugo Madsen, Hans Henrik Jacobsen, Jens Møllerup, Finn Stendal Pedersen og Anne Riising. Sidstnævnte ønskede ikke genvalg, og bestyrelsen foreslog i hendes sted landsarkivar Dorrit Andersen. Da der ikke fremkom andre forslag, genvalgtes Hugo Madsen, Hans Henrik Jacobsen, Jens Møllerup og Finn Stendal Pedersen, mens Dorrit Andersen nyvalgtes.

Som suppleanter valgtes Hanne Trydemann og Erling Frederiksen. Som revisorer genvalgtes Alf Faxøe og Signe Skov Christensen.

Efter generalforsamlingen fortalte arkitekt Hans Krog, Gummerup, om Ambrosius Stub og hans digtning.

På et efterfølgende møde konstituerede bestyrelsen sig med Jens Rasmussen som formand, Hans Henrik Jacobsen som næstformand og redaktør af årbogen, Hugo Madsen som kasserer og Jens Møllerup som sekretær. Dorrit Andersen afløser Anne Riising som medlem af skriftudvalget. Indtil Finn Stendal Pedersen i efteråret vender tilbage, efter at have gæsteforelæst i Amerika, fortsætter suppleanten Hanne Trydemann som medlem af bestyrelsen.

Rudkøbing, april 1994

Jens Møllerup

Bestyrelsen

Sognepræst Jens Rasmussen, formand (Præstegårdsvej 11, Vester Åby, 5600 Fåborg, tlf. 62 61 50 37).

Lektor Hans Henrik Jacobsen, næstformand, redaktør af årbogen (Hyrindend 5, 5270 Odense N., tlf. 66 18 01 00).

Lektor Hugo Madsen, kasserer (Vestergade 14, 5300 Kerteminde, tlf. 65 32 11 92).

Overlærer Jens Møllerup, sekretær (Kibshavevej 10, 5900 Rudkøbing, tlf. 62 51 27 59).

Lektor Finn Stendal Pedersen, Fraugde.

Museumsinspektør Henrik Jansen, Ryslinge.

Sygeplejerske Inger Vestergaard Jørgensen, Bogense.

Dommer Julius Paulsen, Svendborg.

Forstander Kaj Mehr, Svanninge.

Fhv. museumsinspektør Jens Uldall, Odense.

Landsarkivar Dorrit Andersen, Odense.

Historisk Samfund for Fyns Stift. Kasseregnskab for 1993

<i>Udgifter:</i>		<i>Indtægter:</i>	
Trykning af årbog	44.300,00	Kontingent	48.812,50
Udsendelse, porto, kontorartikler	18.610,10	Forsendelse, gebyr	9.762,50
Møder	10.873,50	Tilskud (Odense Kommune)	6.500,00
Generalforsamling, bestyrelse	1.200,00	Renter	497,63
Forsikring	397,00	Salg af bøger	3.093,50
Gaver, repræsentation	2.535,60	Andre indtægter	3.257,00
Kontingent til DLF	1.848,00		<u>71.923,13</u>
Andre udgifter	668,00	Underskud	<u>8.509,07</u>
	<u>80.432,20</u>		<u>80.432,20</u>

<i>Beholdninger</i>	1992	1993
Bank/Sparekasse	24.198,79	16.587,86
Giro	15.933,66	15.035,52
	<u>40.132,45</u>	<u>31.623,38</u>
Jubilæumsfond	2.784,96	3.327,62
Beholdninger ialt	42.917,41	34.951,00

Kerteminde d. 5. januar 1994
Hugo Madsen

<i>Jubilæumsfond</i>	1992	1993
Bankbeholdning	447,00	592,96
Aktiebeholdning	4.720,00	2.192,00
Renter	145,96	30,66
Kurstab/gevinst	-2.528,00	+512,00
	<u>2.784,96</u>	<u>3.327,62</u>

Ovenstående regnskab er fundet i overensstemmelse med bøgerne, som vi har revideret, beholdningerne er os forevist.

Nyborg d. 7/2 1994
Alf Faxøe

Odense d. 3/2 1994
Signe Skov Christensen

Forfattere til årbogens artikler

Inge Funk

F. 1929. Dimitteret fra Ribe Statseminarium 1951. Ansat ved forskellige folkeskoler, sidst i Birkende 1966–87. Forfatter til bogen »Hans Tausen – i 500-året for hans fødsel« (jvf. s. 116).

Adresse: Kongshøj Allé 143, 5300 Kerteminde.

Knud Chr. Holm

Tidl. biskop over Fyns stift. F. 1915 i Vium præstegård. Student fra Aalborg Katedralskole 1933. Cand. theol. 1939. Lærer på Bornholms Højskole 1940. Præst i Thisted 1941–46, i Tagensbo sogn i København 1946–52, for Kerteminde-Dalby valgmenighed 1952–58. Biskop over Fyns stift 1958–84.

Adresse: Nørregade 69, 5000 Odense C.

Finn Jacobsen

Skovrider. F. 1939 på Erholm. Student fra Frederiksborg Statsskole 1958. Cand. silv. 1966. Forstassistent på Langesø/Clausholm skovdistrikter fra 1967, skovrider på Langesø siden 1974. Har i faglige sammenhænge beklædt flere tillidshverv.

Adresse: Dyrehavelund 14, Langesø, 5462 Morud.

H. Herbert Kain

Lektor. F. 1923 i Köln, af jødisk afstamning. Kom til Danmark i 1939. Ophold på Fyn fra 1940. Vendte efter ophold i tysk koncentrationslejr tilbage til Fyn. Studentereksamen fra Odense Studenterkursus 1947. Lærereksamen fra Odense Seminarium 1950. Ansat ved Sct. Hans Skole 1953–63, ved Odense Teknikum 1963–91. Har tillige undervist i tysk på Odense Universitet, Odense Studenterkursus, Fyns Studenterkursus og Tietgenskolen.

Adresse: Rugvang 35, 5210 Odense NV.

Kaj Mehr

Tidl. forstander. Biografi: Fynske Årbøger 1979.

Adresse: Rallebækgyden 19, 5600 Faaborg.

Maria Pohlmann

F. 1927 i landsbyen Heinrikau i Øststrøjen. Flygtede sammen med sin familie til Danmark i marts 1945. Ophold i flygtningelejren i Allesø på Nordfyn indtil februar 1947. Efter hjemkomsten til Tyskland bosatte familien sig i Baden-Württemberg. Arbejdede på et forlag efter at være udlært som boghandler. Uddannet som lærer. Underviste 1957–86 i Friedrichshafen ved Bodensøen og i Waiblingen ved Stuttgart, hvor hun fortsat bor.

Hendes erindringer fra opholdet i flygtningelejren i Allesø er oversat og redigeret af Hans Henrik Jacobsen: Biografi i Fynske Årbøger 1975 og 1988.

Adresse: Hyrdinden 5, 5270 Odense N.

Anne Räsing

Fhv. landsarkivar. Biografi i Fynske Årbøger 1992.

Adresse: Istedvænget 4, 3.sal tv, 5000 Odense C.

Tilbud

(Bestilling sendes til: Lektor Hans Henrik Jacobsen, Hyrdinden 5, 5270 Odense N.).

Årbog for Odense og Assens amter 1928–29, 1931–32, 1936	20 kr.
Enkelte hæfter, incl. registerhæfte 1913–25	5 kr.

Fynske Årbøger:

Årgang 1940–54 (:1943, 1945), pr. stk.....	10 kr.
Årgang 1962–66, pr. stk.....	20 kr.
Årgang 1967–74, pr. stk.....	30 kr.
Årgang 1975–82, pr. stk.....	40 kr.
Årgang 1983–88, pr. stk.....	60 kr.
Årgang 1989 ff., pr. stk.	70 kr.
Svend Frederiksen: Åsum – træk af sognets historie, 198 s.	40 kr.
Svend Frederiksen: Seden – træk af sognets historie, 171 s.	50 kr.
K. J. Jensen: Nyborg under besættelsen, 180 s.	30 kr.
Danmarks Riges breve: Fyn og Lolland-Falster, 4 hæfter	10 kr.

Historiske studier fra Fyn (dupl.):

Nedennævnte publikationer sælges til en samlet pris á 100 kr. + porto. Pris for enkelt-publikationer: 25 kr.

K. Bang Mikkelsen: Degne og skoleholdere samt kateketer, klokkere og organister i Fyns stift indtil 1814, 286 si.

Carsten Egø Nielsen: Kriminalitet og socialforsorg i Odense 1920–39. 94 si.

Lauritz Pedersen Næraae: »Noget lidet angaaende Svandborg samlet 1771«, ved Lotte Jansen, 43. si.

Friskolelærer Jens Vilhelm Pedersens fortællinger 1877–1901, ved Vibeke Harsberg, 49 si.

Peter Windfeld Hansen: Befolkningsforhold på Lyø i det 18. og første halvdel af det 19. årh., 135 si.

Hans Henrik Jacobsen: Tyske beslaglæggelser i Odense og Assens amter 1940–45. 58 si.

L. P. Pedersen: Fynske standure og deres mestre 1700–1850 (kun 2.hæfte: Hårby-Åstrup).

Lotte Dombernowsky: Fynsk herregårdsliv: Grevskaftet Gyldensteen og dets styrelse 1750–1770.

Udgiverselskabets publikationer:

Bestilling sendes til: Odense Universitetsforlag, Campusvej 55, 5230 Odense M. Ved at gøre opmærksom på, at man er medlem af Historisk Samfund, kan nedennævnte publikationer fås til den anførte pris:

Jacob Aall Hofman Bang: Odense amt beskrevet 1843, 2 bd. 314 si., 416 si. ...	347.20
C. F. I. Dalgas: Svendborg amt beskrevet 1837, 560 si.	243.60
Biskop Hans Mikkelsens dagbøger 1626–41, 303 si.	176.60